

Linköpings
kommun

Riksintressen

I LINKÖPINGS KOMMUN

Bilaga till Gemensam översiktsplan
för Linköping och Norrköping,
utställningshandling december 2009

Områden av riksintresse för

YRKESFISKET
sid 3

NATURVÅRDEN
sid 4

FRILUFTSLIVET
sid 9

KULTURMILJÖVÅRDEN
sid 10

VÄRDEFULLA ÄMNEN
OCH MINERALER
sid 21

ANLÄGGNINGAR FÖR
INDUSTRIELL
PRODUKTION,
ENERGIPRODUKTION,
ENERGIDISTRIBUTION,
KOMMUNIKATIONER,
VATTENFÖRSÖRJNING
OCH
AVFALLSHANTERING
sid 21

TOTALFÖRSVARETS
ANLÄGGNINGAR
sid 25

Separat karta:
Riksintressen Linköpings kommun

Projektledare: översiktsplanechef Karin Elfström

I arbetet har deltagit: stadsantikvarie Gunnar Elfström
och kommunekolog Gunnar Ölvingsson.

Grafisk form: Birgitta Hjelm

Tryck: Larsson Offsettryck AB, Linköping 2009

Roxen. Foto: Eva Frykevall.

Yrkesfisket

Enligt miljöbalkens 3 kap 5§ ska ”områden som är av riksintresse för rennärings- eller yrkesfisket skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra näringarnas bedrivande”.

I Linköpings kommun utgör, enligt Fiskeriverket, Roxen riksintresse för yrkesfisket.

Roxen

Motiv

Enligt Fiskeriverket är Roxen av riksintresse för yrkesfisket på grund av att det utgör ett värdefullt fångstområde. Som utgångspunkt för bedömningen av inlandsvatten anger Fiskeriverket: ”Eftersom fisket i de mindre sjöarna, liksom i det småskaliga kustfisket ofta kombineras med egenförädling och hemmaförsäljning är det värde som fisket genererar betydligt högre än förstahandsvärdet. Antalet fiskare utvisar då att man med eget fiske i kombination med hemmaförsäljning och i vissa fall i kombination med enklare eller mer avancerad restaurangverksamhet kan leva på vad fisket ger.

Alla sjöar som hyser minst två yrkesverksamma fiskare bör klassas som riksintresse i egenskap av fångstområden för yrkesfisket”.

Rekommendationer

Roxen ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra fiskets bedrivande.

Naturvården

Enligt miljöbalkens 3 kap 6§ ska områden som är av riksintresse för naturvården skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada naturmiljön.

Rekommendationerna nedan har redovisats dels under rubriken ”Förutsättningar för att områdets naturvärden ska bibehållas”, dels under rubriken ”Rekommendationer för att tillgodose riksintresset”. Under den förstnämnda rubriken redovisas alla typer av förutsättningar för att naturvärdena ska bibehållas, även t ex betesdrift och restaurering av igenvuxna naturbetesmarker. Miljöbalkens bestämmelse om skydd av riksintresset handlar emellertid om att skydda områden som idag har riksintressanta naturvärden mot ”åtgärder som kan påtagligt skada naturmiljön”. Bestämmelsen är därför inte tillämplig för alla de åtgärder som föreslås under ”Förutsättningar för att områdets naturvärden ska bibehållas”. Det har ändå ansetts värdefullt att i det här sammanhanget ge en mera fullständig bild av möjligheterna att bibehålla och utveckla naturvärdena.

Inom Linköpings kommun finns följande riksintressen för naturvården:

Bjäsättersdalgången – ängs- och betesmarker

Eklandskapet – odlingslandskap

Häradskärret – kärr

Kapellån - geologiskt intresse

Krankebo – ängs- och betesmarker

Kärna mosse – rikkärr

Stjärnorpsravinen – geologiskt intresse, ängs- och betesmark

Sörstugan – ängs- och betesmarker

Vreta Kloster – geologiskt intresse

Västra Roxen – geologiskt intresse, ängs- och betesmark, fuktäng

Örtomta – geologiskt intresse

Bjäsättersdalgången

Värdeomdöme

De långvarigt hävdade hagmarkerna i Bjäsättersdalgången hyser en artrik och synnerligen intressant flora. De mångskiftande hagarna med en av handelsgödsel opåverkad riklig ängsflora bildar tillsammans med byarna Bjäsätter, Säldekärr samt övriga gårdar en utomordentligt värdefull natur och kulturmiljö. Variationen i dalgångens natur skapar förutsättningar för ett ytterst artrikt växt- och djurliv med mycket höga biologiska värden.

Förutsättningar för att områdets naturvärden ska bibehållas

Fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdiriktad betesdrift och skötsel av landskapselement.

Restaurering av igenvuxna naturbetesmarker. Områdets naturvärden kan påverkas negativt av:

Minskad eller upphörd jordbruks-/betesdrift, skogsplantering av jordbruksmark, energiskogsodling, igenväxning, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikning, täkt, luftledning och vägdragningar.

Rekommendationer för att tillgodose riksintresset

Området ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada naturmiljön.

Säkerställande

Objektet vid Tokorp är naturreservat.

Objekten vid Tokorp och Bjäsätter-Gatan ingår i Natura 2000.

Eklandskapet Linköping - Åtvidaberg

Kring Stångåns sjösystem med sjöarna Järmlunden, Lilla och Stora Rängen samt Ärlången utbereder sig ett slotts och herrgårdslandskap präglat av ekhagar, ekdomine-

rade skogar och odlad jord.

Riksintresset är knutet till de ca 260 värdekärnor som är dokumenterade i eklandskapsinventeringarna, länsstyrelsen 1991 och 1995.

Värdeomdöme

Det ekdominerade slotts- och herrgårdslandskapet kring Stångån och mot Åtvidaberg och Ekenäs bildar med sina ekhagar och ekdominerade skogar Sveriges största samlade areal med ek. Till eklandskapet finns knutet ett mycket rikt växt- och djurliv.

Detta gäller speciellt den lägre floran och faunan. Totalt har påträffats 189 rödlistade arter. Huvuddelen är knuten till ek och då speciellt de grova, ihåliga ekarna. Bland arterna kan nämnas läderbagge, gammelekslav, rosa eklav, ekoxe och dårgräsfjäril.

Eklandskapet med sitt artrika och i många stycken unika växt- och djurliv utgör följaktligen en utomordentligt värdefull och skyddsvärd naturmiljö.

Förutsättningar för att områdets naturvärden ska bibehållas

Naturvärdena kommer att bestå om värdekärnorna undantas från exempelvis bebyggelse, anläggningar, kraftledningar, vägar, dikning, täkt.

Hagmarkernas naturvärden bibehålls om dessa hålls i god beteshävd och buskröjs samt undantas från gödsling och skogsplantering. Igenväxande marker med vidkroniga träd bör restaureras och åter hävdas för att värdena långsiktigt ska bevaras och för att nya vidkroniga träd ska uppkomma.

I övriga blandlövskogar bör största möjliga naturvårdshänsyn tas vid skogliga åtgärder. I värdekärnorna bör skötseln inriktas på långsiktigt bevarande av naturvärdena i första hand.

Någon omföring av lövskog till barrskog bör inte ske.

Områden betecknade klass 1d i eklandskapsinventeringarna bör undantas från skogsplantering.

För övrig öppen mark är det önskvärt att markerna hålls öppna. Skulle beskogning trots allt bli aktuell bör denna ske med lövträd.

I ovannämnda inventeringar finns skötselplaner för objektets alla delområden.

Naturreservaten sköts enligt uppgjorda skötselplaner. Vessers udde naturreservat är undantaget från alla former av ingrepp.

Rekommendationer för att tillgodose riksintresset

Värdekärnorna ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada naturmiljön.

Säkerställande

Viggeby, naturreservat 1972

Vessers udde, naturreservat 1974

Sturefors, naturreservat 1983

Brokind, naturreservat 1994

Stafsäter, naturreservat 1994

Sätravallen, naturreservat 1996

Västerby lövskogar, naturreservat 2004

Tinnerö eklandskap, naturreservat 2006

Biotopskydd

Älgbosätter äng, 2001

Ytterligare biotopskydd finns beslutade av Skogsstyrelsen.

Natura 2000

Viggeby naturreservat

Vessers udde naturreservat

Sturefors naturreservat

Brokinds naturreservat

Stafsäters naturreservat

Västerby naturreservat

Tinnerö naturreservat

Bjärka-Säby
Bjärka-Säby äng
Sättravallen
Grävsten

Häradskärret

Värdeomdöme

Häradskärret utgörs av drygt 2 km² stora kärr och översvämningssmarker vid södra Roxenstranden. Det är en av mycket få kvarvarande ytor längs Roxen som påverkas av de naturliga variationerna i sjöns vattenstånd. Längs nästan hela södra Roxenstranden i övrigt finns invallningar men de har här placerats innanför Häradskärret. I området finns ett rikt fågelliv med t ex rosenfink, brun kärrhök och rördrom (VU). I östra delen av Häradskärret har en del av äldre tiders slåtterängar återskapats och där finns även betade strandängar i övergången till fast mark.

Förutsättningar för att områdets naturvärden ska bibehållas

Naturvärdet består om Häradskärret får förbli en översvämningssmark där vattenståndet följer den naturliga variationen i Roxen och hävden i området fortsätter.

Rekommendationer för att tillgodose riksintresset

Området ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada naturmiljön.

Kapellån

Värdeomdöme

Kapellåns meandrande ålopp, som är det bästa utbildade meanderloppet i Östergötlands län, utgör en mycket värdefull och skyddsvärd naturmiljö.

Förutsättningar för att områdets naturvärden ska bibehållas

Naturvärdena kommer att bestå om området undantas från ingrepp som t ex uträtning av åloppet, schaktning, utfyllnad, bebyggelse och utsläntning.

Rekommendationer för att tillgodose riksintresset

Området ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada naturmiljön.

Säkerställande

Området ingår i Natura 2000.

Krankebo

Värdeomdöme

I anslutning till de geologiska formationerna vid Krankebo finns mycket artrika och säreget kuperade hagmarker på den väldränerade marken. 500 meter nordväst om gården finns en blockrik hagmark utan gödselpåverkan och med en mycket artrik flora. Bitvis rikligt med kattföt. I båda hagarna förekommer fältgentiana. Området ingår i Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet samt är av riksintresse för naturvården.

Förutsättningar för bevarande

Naturvärdet består om hagmarkerna betas och välskötta även i framtiden och undantas från åtgärder som kan skada naturmiljön såsom bebyggelse eller täktverksamhet.

Rekommendationer för att tillgodose riksintresset

Området ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada naturmiljön.

Kärna mosse

Värdeomdöme

Kärna mosse med sin mycket rika flora och landsnäckfauna utgör en utomordentligt värdefull och skyddsvärd naturmiljö.

Förutsättningar för att områdets naturvärden ska behållas

Området sköts enligt fastställd skötselplan.

Rekommendationer för att tillgodose riksintresset

Området ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada naturmiljön.

Säkerställande

Naturresevat 1984.

Området ingår i Natura 2000

Stjärnorpsravinen

Värdeomdöme

Stjärnorpsravinen är en djup och välutbildad ravin där en viss erosion fortfarande förekommer. Ravinbildningen saknar motsvarighet i Östergötland. Vegetationen är mycket yppig med samtliga ädellövträd, den nordliga gråalen och en rik lundflora. Ravinens fågelfauna är mycket rik med ett stort antal häckande arter och en mycket hög täthet för gruppen små tättingar (101 par/10 ha). Fågeltätheten saknar troligen motstycke i Östergötland.

Stjärnorpsravinen är en utomordentligt värdefull och skyddsvärd naturmiljö utan motstycke i Östergötland.

Förutsättningar för att områdets naturvärden ska bibehållas

Naturvärdena kommer att bestå om betesmarkerna och den slotts nära delen av ravinen även i framtiden hävdas och om området undantas från ingrepp som t ex avverkning av lövträd (mellersta delen), schaktning, utfyllnad, bebyggelse och luftledning.

Rekommendationer för att tillgodose riksintresset

Området ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada naturmiljön.

Sörstugan

Värdeomdöme

Sörstugans gård med sitt omgivande vackra kulturlandskap har ett högt helhetsvär-

de. Gårdsmiljön är genuint ålderdomlig och förstärker värdet hos de vidsträckta och mycket artrika betesmarkerna.

Förutsättningar för bevarande

Naturvärdet består om betet fortsätter även i framtiden.

Rekommendationer för att tillgodose riksintresset

Området ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada naturmiljön.

Säkerställande

Området ingår i Natura 2000.

Vreta kloster

Värdeomdöme

Vreta klosterområdets ansamling av drumliner - av vilka en del är mycket välutbildade - utgör tillsammans med de stäppartade torrängarna och det geologiskt intressanta skifferbrottet en mycket värdefull och skyddsvärd naturmiljö.

Förutsättningar för att områdets naturvärden ska bibehållas

Naturvärdena kommer att bestå om ängs- och hagmarkerna även i framtiden hålls öppna och om området undantas från ingrepp som t ex schaktning, bebyggelse (i allt väsentligt), avverkning av hagmarksekar, uppodling av ängs- och hagmarker, barrträdsplantering av öppen mark, täkt och utfyllnad.

Rekommendationer för att tillgodose riksintresset

Området ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada naturmiljön.

Västra Roxen inklusive Svartåmyningen och Kungsbro

(i riksintresset ingår även Motala ström, Svärtinge och Stångån)

Värdeomdöme

De vidsträckta översvämningssmarkerna kring Svartåmyningen är en mycket värdefull rast- och häckningsplats för ett stort antal fågelarter. De nedre delarna av Motala ström, Svartån och Stångån är mycket värdefulla för fågellivet och även som lek- och lek-områden för flera fiskarter.

Förutsättningar för bevarande

Svartåmyningen respektive Kungsbro naturreservat sköts enligt fastställd skötselplan.

Rekommendationer för att tillgodose riksintresset

Området ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada naturmiljön.

Säkerställande

Svartåmyningen och Kungsbro är naturreservat.

Hela området ingår i Natura 2000.

Området utgör RAMSAR-område.

Örtomta

Värdeomdöme

Ändmoränstråket med dess stora antal välutbildade moränrygggar av olika typer utgör en mycket värdefull och skyddsvärd naturmiljö utan motsvarighet i Östergötlands län.

Förutsättningar för att områdets naturvärden ska bibehållas

Naturvärdena kommer att bestå om området undantas från ingrepp som t ex täkt, bebyggelse och schaktning.

Rekommendationer för att tillgodose riksintresset

Området ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada naturmiljön.

Natura 2000-områden

Utöver de områden som finns förtecknade ovan är även alla utpekade Natura 2000-områden av riksintresse enligt ett riksdagsbeslut 2001.

Inom Linköpings kommun finns följande Natura 2000-områden varav de flesta har färdiga bevarandeplaner:

Bjärka Säby	Säby Västerskog
Bjärka Säby äng	Sätrevallen
Bjäsätter	Södra Hägebo
Bjäsätter-Perstorp	Sörstugan
Brokinds lövskogar	Tinnerö eklandskap
Brokinds skolhage	Tokorp
Farsboviken	Tolefors-Lagerlunda
Fornborgen-Grävsten	Torrberga rikkärr och sumpskog
Göta Kanal (Vättern-Roxen)	Tyttorp
Kottorp	Ullstämman
Kungsbro	Vessers udde
Kärna Mosse	Vidingsjö
Lera kalkkärr	Viggeby
Lunderna	Västerby
Sibborp	Västra Roxen
Stafsäter	Ycke urskog
Sturefors	Älgbosätter
Svartåmyningen	
Svenneby	

Bevarandeplaner för Natura 2000-områden finns hos länsstyrelsen Östergötland.

Friluftslivet

Enligt miljöbalkens 3 kap 6§ ska ”områden som är av riksintresse för friluftslivet skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön”.

Länsstyrelsen har redovisat Göta och Kinda kanal som anläggningar/områden av riksintresse för friluftslivet.

Kinda kanal

Kinda kanal sammanbinder sjön Åsunden med Roxen. Den norra delen av vattenleden flyter fram genom ett slotts- och herrgårdslandskap som karaktäriseras av mycket stor rikedom på ek i hagar och skogar. Sturefors, Bjärka Säby och Brokind är de största egendomarna. Från sjön Järnlunden och söderut omges vattenleden av ett småkuperat och omväxlande landskap med barrskogar och ett stort inslag av öppna och lövrika odlingsmiljöer.

Från Roxen kan både Östersjön och Västerhavet nås via Göta kanal. Sedan några år tillbaka är det också möjligt att få båten transporterad från Åsunden ned till kusten.

Värdeomdöme

Kinda kanal som flyter fram genom ett omväxlande och attraktivt landskap är en betydelsefull vattenled för det båtburna friluftslivet.

Rekommendationer

För att tillgodose riksintresset för friluftsliv ska möjligheterna att röra sig utmed stränderna, t ex genom strandpromenader, bibehållas och utvecklas inom staden och övriga tätorter samt tillgodoses i samband med utbyggnad av staden och tätorterna.

Utanför tätorterna ska strandnära områden bevaras och undantas från bebyggelse eller anläggningar som inte tillgodoser friluftslivets intressen. Strandskyddsbestämmelserna utgör tillräckligt skydd för friluftslivets intresset.

Foto: Göran Billeson

Göta Kanal

Göta kanals östgötadel binder samman Vättern med Östersjön via sjöarna Boren och Roxen. Kanalen slingrar sig fram genom ett omväxlande kulturlandskap. Utmed kanalen finns ett flertal intressanta kulturmiljöer både sådana som är knutna till kanalen och andra som t ex Stjärnorp vid Roxen och Ulvåsa vid Boren. Längs långa sträckor av kanalen går en cykelväg. I sjöarna finns badplatser och hamnar.

Värdeomdöme

Göta kanal är en attraktiv kultur- och friluftsmiljö utan motstycke i landet.

Rekommendationer

För att tillgodose riksintresset för friluftsliv ska möjligheterna att röra sig utmed stränderna, t ex genom strandpromenader, bibehållas och utvecklas inom staden och övriga tätorter samt tillgodoses i samband med utbyggnad av staden och tätorterna.

Utanför tätorterna ska strandnära områden bevaras och undantas från bebyggelse eller anläggningar som inte tillgodoser friluftslivets intressen. Strandskyddsbestämmelserna utgör tillräckligt skydd för friluftslivets intresset.

Kulturmiljövården

Enligt miljöbalkens 3 kap 6§ ska områden som är av riksintresse för kulturmiljövården skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada kulturmiljön.

Kommunens allmänna målsättning är att kulturhistoriska värden ska vårdas och bevaras. Riksintresset får dock inte innebära generellt förbud mot nya byggnader eller förbud mot varsamma förändringar. Kulturmiljöerna vårdas bäst genom att de får brukas och leva.

Riksantikvarieämbetet och länsstyrelsen har överlämnat en förteckning över områden av riksintresse för kulturminnesvården och för varje område redovisat sin syn på ”motivering” och ”uttryck för riksintresset”. Denna bedömning delas, med några undantag, av kommunen. Kommunens syn på riksintressena redovisas nedan.

Länsstyrelsens förslag till avgränsningar för riksintressen redovisas på riksintressekartan. Kommunen anser att de föreslagna avgränsningarna i många fall är alltför omfattande och att de bör ses över i samband med att detaljplaneläggning eller andra åtgärder aktualiseras. Beträffande riksintresset Linköpings stadskärna har länsstyrelsen och kommunen dock redan i samband med arbetet med Översiktsplan för Linköpings innerstad (antagen 1995) kommit överens om avgränsning. Också för Kinda kanal, sträckan Stångebro - Gumpekullabron, har precisering gjorts.

Kommunen anser att det inom de områden för vilka riksintresse hävdas finns byggelsemiljöer där bestämmelserna i PBL 3:12 och 3:13 kan vara tillämpliga. Detta innebär att byggnader som är av kulturhistoriskt värde eller som har betydelse för karaktären hos kulturmiljön inte får förvanskas genom t ex olämpliga om- och tillbyggnader. De ska underhållas så att deras särart behålls.

Arbetet med ett kulturmiljöprogram för Linköpings kommun har påbörjats. Behov av säkerställandeåtgärder, t ex för att utöka lovplikten och reglera placering, utformning och utförande av byggnader och andra anläggningar, ska övervägas när detaljplaner eller områdesbestämmelser upprättas. Detta kommer att ske i samband med förändringar eller i övrigt när resurser finns.

Askeby

Motivering

Sockencentrum med tidig medeltida klosterkyrka och rikt sammansatta fornlämningsmiljöer. (Klostermiljö).

Uttryck för riksintresset

Askeby klosterkyrka från 1180-talet med lämningar efter det under 1500-talet raserade cisterciensernunneklostret. Klockbod från 1800-talet, skola, gästgiveri, tiondebod, prästgård och lärarbostad. I öster vadställe (Vadet) och hålväg, gravfält och runsten, i söder och väster ett äldre järnåldersgravfält, stensträngar och boplatser.

Skydd

Lagen om kulturminnen m m ger ett långtgående skydd för såväl fornminnena som kyrkobyggnaden.

Rekommendationer

Området ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada kulturmiljön.

Askeby kyrka. Foto Jan Norrman, Riksantikvarieämbetet. 1991.

Vy över Bjärka-Säby mot nordväst. Foto Jan Norman, Riksantikvarieämbetet. 1991.

Bjärka-Säby

Motivering

Storslagen herrgårdsmiljö som speglar ett storgods utveckling och påverkan på det omgivande landskapet alltsedan medeltiden. (Borgmiljö).

Uttryck för riksintresset

Slottsplanläggning från stormaktstiden (1630-tal) samt ”det nya slottet” från 1700-talets slut. Stora ekonomibyggnader och annan bevarad bebyggelse, bl a arbetarbostäder, torp och skola från lantbruksskolans epok under 1800-talet. Lämningar efter en medeltida borg uppförd

”Det nya slottet”.

Gamla slottet.

av stormannen Bo Jonsson Grip. Omfattande ekhagsområden. I området ingår även Bjärka-Säby järnvägsstation utmed Stångåbanan.

Skydd

Lagen om kulturminnen m m ger ett långtgående skydd för fornminnena. Bjärka-Säby nya slott är byggnadsminne.

Rekommendationer

Området ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada kulturmiljön. Byggnadsminnesförklaring av ytterligare byggnader och parkanläggningar bör övervägas.

Bjäsätter

Motivering

Bymiljö som väl speglar förtätningen genom hemmansklyvning.

Uttryck för riksintresset

Klungby med ursprung i två gårdar som friköptes i början av 1800-talet, belägen i medeltida kolonisationsområde. Byn består av ett 40-tal byggnader, bl a bostadshus, f d missionshus, två f d affärer, ett flertal torp, såg och kvarn.

Rekommendationer

Området ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada kulturmiljön.

Brokind

Motivering

Herrgårdsmiljö av medeltida ursprung med förhistorisk bruknings- och bosättningskontinuitet. (Fornlämningsmiljö).

Uttryck för riksintresset

Huvudbyggnad från 1700-talet med mycket välbevarad ekonomibebyggelse av sten

och tegelblåa kringbyggda fägård från 1700- och 1800-tal samt kvarn och stenvalvsbro. Fyra gravfält från järnålder, de yngre i anslutning till avhysta byar. I området ingår även del av Kinda kanal med Brokinds sluss.

Skydd

Lagen om kulturminnen m m ger ett långtgående skydd för fornminnena. Brokinds herrgård, ekonomibyggnader och park är byggnadsminne.

Rekommendationer

Området ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada kulturmiljön.

Fläret-Ekenäs

Motivering

- A. Fornlämningsmiljö av agrarhistoriskt intresse med ett omfattande och tydligt fossil odlingslandskap från äldre järnålder.
- B. Omfattande herrgårdsskap med ett flertal välbevarade säterimiljöer.

Uttryck för riksintresset

- A. Stensträngssystem som inhägnar mindre odlingsytor, boplatser och fägator, och utgör rester av ett omfattande hägnadssystem. Stensträngarna, som ligger i öppna hagmarker, har rumsligt samband med ett tiotal gravfält.
- B. Svenneby och Sörby herrgårdar med bebyggelse från 1700-1900-talen. Ekenäs slott med ursprung i 1500-talet, huvudbyggnad från 1640-tal och dominerande läge på en klippavsats i öppen odlingsbygd. Intressant och välbevarad ekonomibyggnad.

Skydd

Lagen om kulturminnen m m ger ett långtgående skydd för fornminnena.

Rekommendationer

Området ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada kulturmiljön.

Stensträng vid Grävsten. Foto: Länsstyrelsen.

Grävsten

Motivering

Herrgårdsmiljö med förhistorisk bruknings- och bosättningskontinuitet samt välbevarad karolinsk träbebyggelse. (Fornlämningsmiljö).

Uttryck för riksintresset

Grävstens herrgård med bebyggelse från 1600-1700-tal. Plats för den under 1600-talet avhysta byn Gräva med flera gravfält, husgrunder och stensträngssystem samt två strategiskt belägna fornborgar från järnåldern.

Skydd

Lagen om kulturminnen m m ger ett långtgående skydd för fornminnena. Grävstens herrgårdsmiljö är byggnadsminne.

Rekommendationer

Området ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada kulturmiljön.

Bergs slussar. Foto: Erik G Svensson

Göta kanal

Motivering

Kommunikationsmiljö med landets främsta kanalmiljö (utförd 1810-32), av stor teknisk historisk betydelse och med dominerande läge i omgivande landskap.

Uttryck för riksintresset

Kanalmiljön genom Linköpings kommun. Slussvaktarboställen och inspektorsbostad. De planterade alléerna ger kanalen en parkliknande karaktär. Slussstrappan i Berg med totalt 11 slussar. Bevattningsanläggning vid Skarpåsen. (Området berör även Motala, Söderköpings och Norrköpings kommuner samt Skaraborgs län.). I området ingår även Brunnby klassicistiska gårdsanläggning.

För avsnittet från Roxen till Nya hamnen i Linköping, dvs till och med Stångs magasin, överlappar Göta kanal och Kinda kanal varandra. Exempelvis byggdes hamnarna och Gamla Tullhuset ursprungligen för Göta kanal. De värden som redovisas under preciseringen av riksintresset Kinda kanal tillgodoser även i detta avsnitt riksintresset Göta kanal.

Rekommendationer

För att bibehålla kanalområdets värde från kulturhistorisk synpunkt ska byggnader och tekniska anläggningar från den tid då kanalen anlades eller hade betydelse för varutransporter och som hört samman med kanalverksamheten, eller som byggts till följd av kanalen under den ovan angivna perioden, så långt som möjligt bevaras och underhållas.

Halleby

Motivering

Fornlämningssmiljö med välbevarat fossilt odlingslandskap där en kontinuerlig utveckling från äldre järnålder väl kan följas.

Uttryck för riksintresset

Områdets bebyggelsehistoria kan följas från äldre järnålderns gravfält, stensträngssystem och fossila åkermark via yngre järnåldern och medeltidens bytomt (avhyst på 1700-talet) med tillhörande gravfält fram till 1800-talet då den nuvarande herrgården på Halleby f d säteri uppfördes.

Skydd

Lagen om kulturminnen m m ger ett långtgående skydd för fornminnena.

Rekommendationer

Området ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada kulturmiljön.

Kaga kyrka.
Foto: Länsstyrelsen, 2001.

Kaga

Motivering

Kyrkby med en av länets bäst bevarade medeltida stormannakyrkor i dominerande läge på östgötaslätten.

Uttryck för riksintresset

Kaga tidigmedeltida kyrka med välbevarade romanska kalkmålningar, senmedeltida spetsigt tornhuv, f d prästgård. Norr om kyrkan vid Svartån låg enligt traditionen Sverkersättens stormannagård.

Skydd

Lagen om kulturminnen m m ger ett långtgående skydd för såväl fornminnena som kyrkobyggnaden.

Rekommendationer

Området ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada kulturmiljön.

Kinda kanal

Motivering

Kommunikationsmiljö med intressant och oförändrad kanal från 1800-talet utmed Stångåns sjösystem.

Uttryck för riksintresset

Kanalmiljön genom Linköpings kommun. Sluss- och brovaktarboställen uppförda efter typritningar. Slussrappor vid Tannefors och Hovetorp.

Östergötlands länsmuseum har på Länsstyrelsens uppdrag tagit fram en kulturhistorisk utredning för Kinda Kanal (2008-09-10, rev 2009-09-14). Utredningen är ett kunskapsunderlag i den fortsatta planeringen för såväl riksintresset som andra kulturhistoriska värden i anslutning till Stångån och Kinda kanal.

Rekommendationer

För att bibehålla kanalområdets värde från kulturhistorisk synpunkt ska byggnader och tekniska anläggningar från den tid då kanalen anlades eller hade betydelse för varutransporter och som hört samman med kanalverksamheten, eller som byggts till följd av kanalen under den ovan angivna perioden, så långt som möjligt bevaras och underhållas.

För sträckan Stångebro – Gumpekullabron har riksintresset preciserats till att innefatta:

1. Kajerna vid Nya Hamnen

Den västra stranden på sträckan Stångebro – Gumpekullabron är i sin helhet sten-skodd. Här finns också stentrappor, pollare och förtöjningsringar av järn. Dessa anläggningar utgör den sk Nya hamnen, som togs i bruk 1867 och utvidgades 1881.

Avgränsning av riksintresseområdet genom Linköpings centrum (Kulturhistorisk utredning rev. 090914, Östergötlands länsmuseum).

2. Gamla Tullhuset

Färdigställt 1876 efter stadsbyggmästare Henrik Elfwings ritningar.

3. Stångs magasin

Stångs magasin har använts som magasin under kanaltiden, inte minst med koppling till Göta kanal. Byggnaden är uppförd som kvarn i början av 1800-talet, men förlorede när Kinda kanal anlades förutsättningen att fungera som kvarn. Stångs magasin ingår även i riksintresset Linköpings stadskärna.

4. Kinda kanals nuvarande sk gästhamnsbyggnad, dvs byggnaden sydväst om Stångs magasin.

Avvägningar mellan Kinda kanal/riksintresse för kulturmiljö och Ostlänken/riksintresse för kommunikationer kommer att göras i det fortsatta arbetet med bl a järnvägsplan och detaljplaner. Kommunen anser inte att motstående riksintressen bör hindra utbyggnad av riksintresset Götalandsbanan/Ostlänken.

Hålvägen intill det södra gravfältet, flankeras av tre runstenar. Foto Länsstyrelsen, 2000.

dern, i anslutning till sentida väg- och gränsförhållanden. (Miljön berör även Mjölby kommun.)

Kårarp - Galgbacken

Motivering RAÄ

Forntida kommunikationsmiljö, en del av Eriksgatan, vid häradsgräns. (Fornlämningsmiljö, forntida vägmiljö).

Uttryck för riksintresset

Bronsåldersröse, tydliga hålvägar och fyra runstenar vid två gravfält från järnåldern, i anslutning till sentida väg- och gränsförhållanden. (Miljön berör även Mjölby kommun.)

Skydd

Lagen om kulturminnen m m ger ett långtgående skydd för fornminnena.

Rekommendationer

Området ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada kulturmiljön.

Ledberg

Motivering

Sockencentrum med förhistorisk bruknings- och bosättningskontinuitet. (Fornlämningsmiljö).

Uttryck för riksintresset

Storhögen Ledbergs kulle, en av landskapets största förhistoriska gravanläggningar och en runsten som med sina bildframställningar är en av landets märkligaste. Ledbergs kyrka från 1840-talet i nyklassicistisk stil.

Skydd

Lagen om kulturminnen m m ger ett långtgående skydd för såväl fornminnena som kyrkobyggnaden.

Rekommendationer

Området ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada kulturmiljön.

Linköping

Motivering

Stiftsstad och residensstad, med dominerande medeltida domkyrka, som i bebyggelse och planmönster speglar många utvecklingskedan från medeltiden fram till och med 1900-talet, samt en strävan att genom successiva regleringar åstadkomma en regelbunden rutnätsplan.

Uttryck för riksintresset

Gatunätet och tomtstrukturen, med bevarade medeltida drag och partier som vuxit fram genom successiva regleringar under 1600-, 1700- och 1800-talen, vilka dock aldrig lyckades göra stadsmönstret helt rätvinkligt, samt avsnitt som präglas av det sena 1800-talets och tidiga 1900-talets stadsbyggnadsideal.

Domkyrkomiljön med domkyrkan och slottet, d v s den medeltida biskopsgården, samt andra medeltida byggnader. 1700- och 1800-talens stadsgårdar, med gårdsmiljöer och ekonomibyggnader, samt områden med mer gles bebyggelse i utkanten av den gamla stadskärnan. Den lokala byggnadstraditionen, med "Jonssonempiren" som tydligt uttryck samt gaturummens och torgens karaktär. Storskalig stenhusbebyggelse från 1800-talets slut och tiden kring sekelskiftet 1900. Parkanläggningar och grönsstråk. Offentliga byggnader och annan bebyggelse som hör samman med funktionen som förvaltningsstad. Järnvägsmiljön med Järnvägsavenyn och Vasavägen, monumentala hyreshus och offentliga byggnader. Hunnebergsgatan och andra gamla infartsvägar och bebyggelse utmed dessa. Stadens siluett, siktlinjer mot viktiga byggnader och stadsrum samt anblicken från det omgivande slättlandskapet.

Skydd

Fornlämningarna och kyrkorna är skyddade enligt Kulturminneslagen. Biskopsgården, Centralstationen, Domkyrkosysslomannabostaden (nuvarande domprostbostället), Gamla Gymnastikbyggnaden, Hydénska gården (kv Abboten 1), Konsistoriehuset, Linköpings slott, Läns museibygnaden, Onkel Adamsgården, "Klostret" (kv Absalon 1), Seminariebyggnaden (kv Adjunkten), Stenhusgården och de Sundbergska gårdarna (kv Anemonen 1 och 2) är byggnadsminne.

Rekommendationer

Följande rekommendationer kommer att vara vägledande vid prövning av detaljplaner, områdesbestämmelser, bygglov, rivningslov och marklov inom det avgränsade riksintresseområdet:

1. Befintliga gatusträckningar, befintliga kvartersindelningar och befintliga kvarterslinjer bör i huvudsak bibehållas. Gatuöverbyggnader, t ex inglasningar och broar, bör undvikas.
2. Parker, alléer och grönytor av kulturhistoriskt värde* bör bevaras. De gatuträd och träd på kvartersmark, som har betydelse för stadsbilden, bör bevaras.
3. En ny byggnad bör i regel placeras i tomtgräns mot gata. Byggnaden bör ej vara högre än omgivande bebyggelse. En byggnads proportioner, takform, taklutning, material och färger bör harmonisera med omgivningen (rekommendationen har stöd i PBL 3 kap 1§).
4. Befintliga byggnader av kulturhistoriskt eller miljömässigt värde** får inte försvakas. Sådana byggnader ska underhållas så att deras särart bevaras (rekommendationen har stöd i PBL 3 kap 12§ resp 13§). Ovan nämnda byggnader bör inte rivas (rekommendationen har stöd i PBL 8 kap 16§).
5. Förändringar av torg och gaturum (markbeläggning, belysning, möblering, träd m m) bör prövas med hänsyn till de kulturhistoriska och miljömässiga värdena.
6. Vid prövning av väsentliga förändringar enligt punkt 1-5 bör samråd ske med antikvarisk expertis.

* Med "parker, alléer och grönytor av kulturhistoriskt värde" avses de parker, alléer och grönytor som markerats på kartan "Riksintresset Linköpings stadskärna".

** Med "Befintliga byggnader av kulturhistoriskt eller miljömässigt värde" avses de byggnader som fått markeringen "kulturhistoriskt mycket värdefull byggnad" eller "kulturhistoriskt eller miljömässigt värdefull byggnad" på kartan "Riksintresset Linköpings stadskärna".

Ljung

Motivering

Slottslandskap med en axialt uppbyggd och välbevarad slottsanläggning från 1700-talets slut.

Uttryck för riksintresset

Slottsanläggningen, uppförd 1774 och ritad av Jean Eric Rhen, flankeras av tre radiellt anlagda alléer. Arbetarbostäder (en statarlänga) och ekonomibygnader samt f d park.

Ljungs kyrka från 1798 utgör del av den feodala miljön.

Skydd

Fornlämningarna och kyrkan är skyddade enligt Kulturminneslagen. Ljungs slott är byggnadsminne.

Rekommendationer

Området ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada kulturmiljön.

Slaka - Lambohov

Motivering

Herrgårdsmiljö och sockencentrum på dominerande parti av Slakaåsen. (Fornlämningsmiljö).

Uttryck för riksintresset

Lambohovs 1700-talsherrgård, byggd efter ritningar av Jean Eric Rehn, med värdefullt och enhetligt utformat byggnadsbestånd och engelsk park. Slaka 1700-tals kyrka med medeltida torn. Kyrkby med prästgård från 1856 och tre generationer av skolhus. Gammal häradsstingsplats och en stor domarring samt järnåldersgravfält.

Skydd

Fornlämningarna och kyrkan är skyddade enligt Kulturminneslagen. Lambohovs herrgård utgör byggnadsminne. Husens yttre får inte förändras. Vissa byggnader har ett inre skydd. Parken och delar av området omfattas av skyddsbestämmelserna. Ytterligare skyddsbestämmelser behövs inte för Lambohovs herrgård med parkanläggning.

Rekommendationer

Riksintressets värden tillgodoses om

- Parken och bebyggelsen inom byggnadsminnet Lambohovs säteri bevaras.
- Herrgårdsmiljöns sammanhang med sin omgivning bibehålls genom att ett område kring säteriet behålls obebyggt.
- Slaka sockencentrum med kyrka, prästgård, skolbyggnader, tingsplats, domarring och järnåldersgrav bevaras.
- Visuell och funktionell kontakt mellan sockencentrum och säteri bibehålls.
- Slaka sockencentrums dominerande höjdläge bevaras genom att omgivande sluttningar bibehålls öppna.

Sturefors slott. Foto: Erik G Svensson

Sturefors slott

Motivering

Slottslandskap med arkitekturhistoriskt värdefull huvudbyggnad från tidigt 1700-tal. (Fornlämningsmiljö. Kvarnmiljö).

Uttryck för riksintresset

Välbevarat slott med omgivande parker, ekonomibygnader, arbetarbostäder och det för herrgårdsmiljöerna söder om Linköping särpräglade eklandskapet. Tegneby avhysta bytomt med gravfält från yngre järnåldern. Vattenkvarn. I området ingår även en sluss tillhörande Kinda kanal.

Skydd

Fornlämningarna är skyddade enligt Kulturminneslagen. Sturefors slott och slottsmiljö, inklusive parken med dess lusthus, är byggnadsminne.

Rekommendationer

Området ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada kulturmiljön. Befintligt skydd är tillräckligt för att säkerställa riksintresset.

Sörby

Motivering

Bymiljö med bevarad bebyggelse och äldre tomtindelning.

Uttryck för riksintresset

Bymiljö med tomtindelning motsvarande den i en uppmätning från 1691. I byn finns bostadshus av tvillingstugemodell i två våningar från 1700-talets senare del samt ekonomibyggnader från 1800- och 1900-tal. I området ingår även ett flertal järnåldersgravfält.

Skydd

Lagen om kulturminnen m m ger ett långtgående skydd för fornminnena.

Rekommendationer

Området ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada kulturmiljön.

Tift

Motivering

Fornlämningssmiljö med ett av Sveriges största gravfält med en varierad gravsammansättning.

Uttryck för riksintresset

Gravfält med mer än 600 synliga anläggningar från både äldre och yngre järnålder och

successivt utbyggt från centrala delen. Gravarna utgörs främst av runda stensättningar med olika utseende men även firsidiga förekommer. Vidare troliga kammargravar, domarringar, treuddar samt ett antal högar.

Skydd

Fornlämningarna är skyddade enligt Kulturminneslagen.

Rekommendationer

Området ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada kulturmiljön.

Tinnerö odlingslandskap

Motivering

Ett av landets främsta exempel på ett fossilt odlingslandskap från järnåldern.

Uttryck för riksintresset

Synnerligen väl bevarade lämningar från äldre järnålderns odlingslandskap. Vidsträckta hagmarker med omfattande stensträngssystem med fossila åkrar, huster-rasser, gravfält, ensamliggande stensättningar och ett stort antal boplatser från denna tid. Området är relativt opåverkat av aktiviteter från senare tid då det mest tjänat som betesmark och under 1900-talet som militärt övningsområde.

Skydd

Fornlämningarna är skyddade enligt Kulturminneslagen. Området är naturreservat, ”Tinnerö eklandskap natur och kultur”, och Natura 2000-område.

Rekommendationer

Kommunens syn på riksintresset för kulturmiljövård finns redovisat i översiktsplanen för övningsområdet (antagen 2003).

Törnevalla

Motivering

Fornlämningskoncentrationer i småbrutet odlingslandskap med fornlämningar från olika tider samt sockencentrum och bybebyggelse med en tydlig bebyggelseutveckling.

Uttryck för riksintresset

Ett antal stora gravfält (bl a Revagravfältet med ditflyttad runsten) med inslag av domarringar, ligger i anslutning till slättområdets nuvarande bylägen. Törnevalla sockencentrum med 1800-talskyrka med medeltida torn, äldre komministerbostad, sockenstuga och skola. Reva by med oskiftad karaktär med tre gårdar i ursprungligt läge. Gårdsmiljöer uppkomna under 1800-talets förra hälft efter skiftesreformens genomförande.

Skydd

Lagen om kulturminnen m m ger ett långtgående skydd för såväl fornminnena som kyrkobyggnaden.

Rekommendationer

Området ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada kulturmiljön.

Vreta kloster - Knivinge

Motivering

- A. Märklig klostermiljö med kyrka och ruiner av ett tidigmedeltida cisterciencernunnekloster samt sockencentrum.
- B. Rika fornlämningsmiljöer i ett böljande odlingslandskap.

Uttryck för riksintresset:

- A. Till klostret hör förutom ruinerna och kyrkan en kvarstående medeltida ekonomibyggnad av sten. Kyrkan innehåller flera av Johan III uppsatta gravmonument

över medeltida kungligheter. Prästgård från 1700-talet, sockenstuga och fattigstuga. Gullbergshögen, tingsplats i Gullbergs härad.

- B. Flera gravfält och stora stensättningar från järnåldern ligger i ett till största delen uppodlat drumlinlandskap, kännetecknat av långsträckta och välvda moränkullar.

Skydd

Lagen om kulturminnen m m ger ett långtgående skydd för såväl fornminnena som kyrkobyggnaden.

Rekommendationer

Området ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada kulturmiljön.

Vårdsberg - Landeryd

(Vårdsbergs och Landeryds sn:r)

Motivering

Centralbygd med förhistorisk bosättnings- och brukningskontinuitet med en av landskapets tätare fornlämningsmiljöer från järnåldern.

Uttryck för riksintresset

Ett stort antal gravfält, varav flera från äldre järnåldern och kombinerade med 7,5 km stensträngar. Gårdsgravfält i anslutning till byarna. Vårdsbergs sockencentrum med medeltida rundkyrka och Vårdsbergs säteri. Landeryds sockencentrum med medeltida kyrka och prästgård från 1700-talet, Slattefors säteri med välbevarad 1800-talsbebyggelse. Bybebyggelse med dominerande lägen i odlingslandskapet.

Skydd

Lagen om kulturminnen m m ger ett långtgående skydd för såväl fornminnena som kyrkobyggnaderna.

Rekommendationer

Området ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada kulturmiljön.

Värdefulla ämnen och mineraler

Enligt miljöbalkens 3 kap 7§ ska områden som innehåller fyndigheter av ämnen eller material som är av riksintresse skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra utvinningen av dessa.

Lerförekomster i Kallerstad-Mörträsa

Inom Linköpings kommun finns ett område som innehåller fyndigheter av värdefulla ämnen och mineraler och som av staten hävdats som riksintresse. Fyndigheten bestod av lera som användes som råvara vid lättklinkertillverkning. Den var belägen söder om E4 i Kallerstad-Mörträsa.

Kommunen har ifrågasatt länsstyrelsens bedömning att lerförekomsterna vid Kallerstad-Mörträsa var av riksintresse enligt miljöbalken. Enligt kommunens uppfattning var lerförekomsterna vid Kallerstad-Mörträsa inte unika. Sådana förekomster finns på flera platser i linköpingstrakten. Enligt kommunens uppfattning kan dock miljöbalken 3 kap 7§ första stycket (värdefulla ämnen som inte är av riksintresse) tillämpas för de samlade lerförekomsterna i linköpingstrakten.

Utvinning av lera i Kallerstad- Mörträsa har slutförts.

Anläggningar för industriell produktion, energiproduktion, energidistribution, kommunikationer, vattenförsörjning och avfallshantering.

Enligt 3 kapitlet 8§ miljöbalken ska områden som är av riksintresse för anläggningar för industriell produktion, energiproduktion, energidistribution, kommunikationer, vattenförsörjning eller avfallshantering skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Industriell produktion

I Linköpings kommun finns inget område som på grund av läge eller beskaffenhet, av länsstyrelsen, har angetts vara av riksintresse.

Energiproduktion och energidistribution

Enligt 3 kapitlet 8§ miljöbalken ska områden som är av riksintresse för anläggningar för energiproduktion skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Ett område har utpekats som riksintresse för vindkraft. Riksintresse vindbruk skiljer sig i flera avseenden från andra riksintresseområden av exploateringskaraktär. Angivna riksintresseområden har primärt ett värde i form av en hög energipotential. En viss lämplighetsbedömning är redan genomförd för dessa områden.

Länsstyrelsen bedömer att kraftledningar inom Linköpings kommun inte utgör riksintresse, då beslut saknas. Energimyndigheten delar denna syn.

Vindbruk

Område för vindbruk på gränsen mellan Linköpings och Boxholms kommuner

Ett område av riksintresse för vindbruk är av Energimyndigheten utpekade på gränsen mellan Linköpings och Boxholms kommuner. Området utgör riksintresseområde i såväl Linköpings som Boxholms kommun. Avgränsningen kan behöva preciseras.

Rekommendationer (Linköpings kommun)

Åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningar för vindkraft tillåts ej.

Att etablera bostäder inom området kan påverka nyttjandet för vindkraft negativt eftersom ljud och den visuella påverkanen från framtida vindkraftverk påverkar boendemiljön. Påverkan är olika beroende på var i området bostäder planeras. Påverkan på riksintresseområdet kan också ske genom etablering av bostäder utanför riksintresseområdet genom de skyddsavstånd som kan krävas.

Viss typ av bebyggelse såsom industri mm kan anläggas inom området så länge det är möjligt att åstadkomma säkra miljöer även när vindkraftanläggningar tillkommer inom områdena.

Vägar är generellt inget problem inom områden av riksintresse. Kring en väg rekommenderas dock minst ett vindkraftverks totalhöjd som ett säkerhetsavstånd.

För större kraftledningar gäller samma som för vägar, att de generellt inte påtagligt försvårar nyttjandet av ett riksintesseområde. Kring en större kraftledning rekommenderas minst ett vindkraftverks totalhöjd som ett säkerhetsavstånd.

Att uppföra system för radio- och telelänkar påverkar möjligheterna att ianspråka ett riksintesseområde för vindkraft. Detsamma gäller radarsystem (väderradar/försvarsradar). Om anläggningarna behövs för totalförsvaret ges försvarsintresset företräde enligt 3 kapitlet 10§ miljöbalken.

Vägar

Motiv

Genom beslut om vägar av riksintresse gör Vägverket anspråk på ett nät av vägar som har sådana speciella funktioner för vägtransportsystemet att Vägverket bedömer att de mark- och vattenområden som berörs av vägarna är av riksintresse för kommunikationsanläggningar enligt 3 kap 8§ miljöbalken. Klassningen gäller både befintligt och planerat vägnät.

Det utpekade vägnätet kallas ”vägar av riksintresse” även om det enligt miljöbalkens bestämmelser endast är berörda mark- och vattenområden som är av riksintresse. Vägsträckningens funktion ligger till grund för utpekandet. I funktionsbegreppet ingår bedömning av en transportleds betydelse, vilket t ex innebär att ny bebyggelse och nya verksamheter inte bör lokaliseras i anslutning till viktiga transportleder på ett sätt som kan äventyra deras funktion. Det riksintressanta vägnätet syftar till att vara samverkande och sammanhållet.

För Linköpings kommun anges riksvägarna 34 och 35 (från E4 till SAABs flygplats) samt E4 vara av riksintresse. E4 ingår i det transeuropeiska transportnätet TEN, riksväg 34 är väg som utgör förbindelse mellan regionala centra och riksväg 35 förbinder kommunikationsanläggningar av riksintresse. Den planerade vägen Östra länken utgör, på sträckan fram till SAABs flygplats, riksintesse.

Befintliga och planerade vägar av riksintesse ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna. Detta innebär att vägarnas funktioner ska skyddas avseende möjligheterna att erhålla

- god transportkvalitet och god närhet till andra regioner
- god tillgänglighet för samtliga trafikanter, vilket bl a innefattar att undvika lokaliseringar som innebär att vägen ger ökade barriäreffekter
- god trafiksäkerhet
- god miljö, både ur hälsosynpunkt, skydd av stads- och landskapsbild samt strävan efter estetisk utformning
- ett jämställt transportsystem

Rekommendationer

Befintliga vägar:

Ytterligare bebyggelse tillåts inte utmed dessa vägar om tillkomsten av bebyggelsen innebär risk att trafiksäkerheten och/eller framkomligheten minskar. Vid prövning av bygglov och förhandsbesked intill vägområde ska även bedömas olägenheter till följd av buller, skakningar m m. Prövning av bygglov och förhandsbesked görs efter samråd med Vägverkets lokalkontor.

Åtgärder utmed E4 ska inte tillåtas om åtgärderna innebär att det blir svårare att genomföra de i översiktsplanen redovisade nya trafikplatser samt ytterligare körfält på sträckan mellan Linköping och Norrköping.

Planerade vägar:

Ny bebyggelse eller andra åtgärder som kan påverka möjligheterna att bygga ut den planerade vägen på avsett vis ska inte tillåtas. Prövning av lov eller förhandsbesked intill planerade statliga vägar görs efter samråd med Vägverkets lokalkontor.

Järnvägar

Riksintresse hävdas för södra stambanan Järna-Arlöv (Malmö), för Stångådalsbanan Linköping-Kalmar och för den planerade Götalandsbanan. Ostlänken, den planerade höghastighetsbanan mellan Järna och Linköping, är särskilt utpekad som riksintresse. Förutom själva banorna ingår också terminalanläggningarna och bangårdarna i riksintresset.

Motiv

Södra stambanan är en av Sveriges viktigaste järnvägar. Den förbinder Stockholm med Malmö, Skåne och kontinenten. Den ingår i det Strategiska godsnetet och i TEN-nätet. Banan trafikeras av både gods- och persontrafik. Utöver den långväga persontrafiken trafikeras sträckan genom Linköpings kommun av regiontåg. Banan är dubbelspårig och snabbtågsanpassad, förutom grenen Järna-Nyköping-Åby.

Stångådalsbanan går från Linköping via Hultsfred till Kalmar. Det är en oelektri-

fierad järnväg med enkelspår. På sträckan Linköping-Rimforsa är banan utrustad med radioblock, men annars saknar den fjärrblockering. Banan trafikeras av både persontåg och godståg.

Götalandsbanan är den planerade höghastighetsbanan mellan Stockholm och Göteborg via Jönköping. På delar av den framtida banan pågår utredningar, som har kommit olika långt. Med anledning av höghastighetsbanans stela linjeföring kan vissa justeringar bli nödvändiga, bl a väster om resecentrum i Linköping. Reservatet kommer att stämmas av mot aktuellt material.

Rekommendation

De mark- och vattenområden, som berörs av utpekade befintliga och planerade banor, spårområden och terminaler samt de stationer som är belägna vid dessa banor, ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna. Funktionen av dessa anläggningar ska skyddas så att såväl de transportpolitiska målen som miljömålen inte motverkas.

I samband med prövning av ärenden enligt PBL, med geografisk närhet till stambanan och regionbanorna, kommer kommunen att samråda med Banverket/länsstyrelsen.

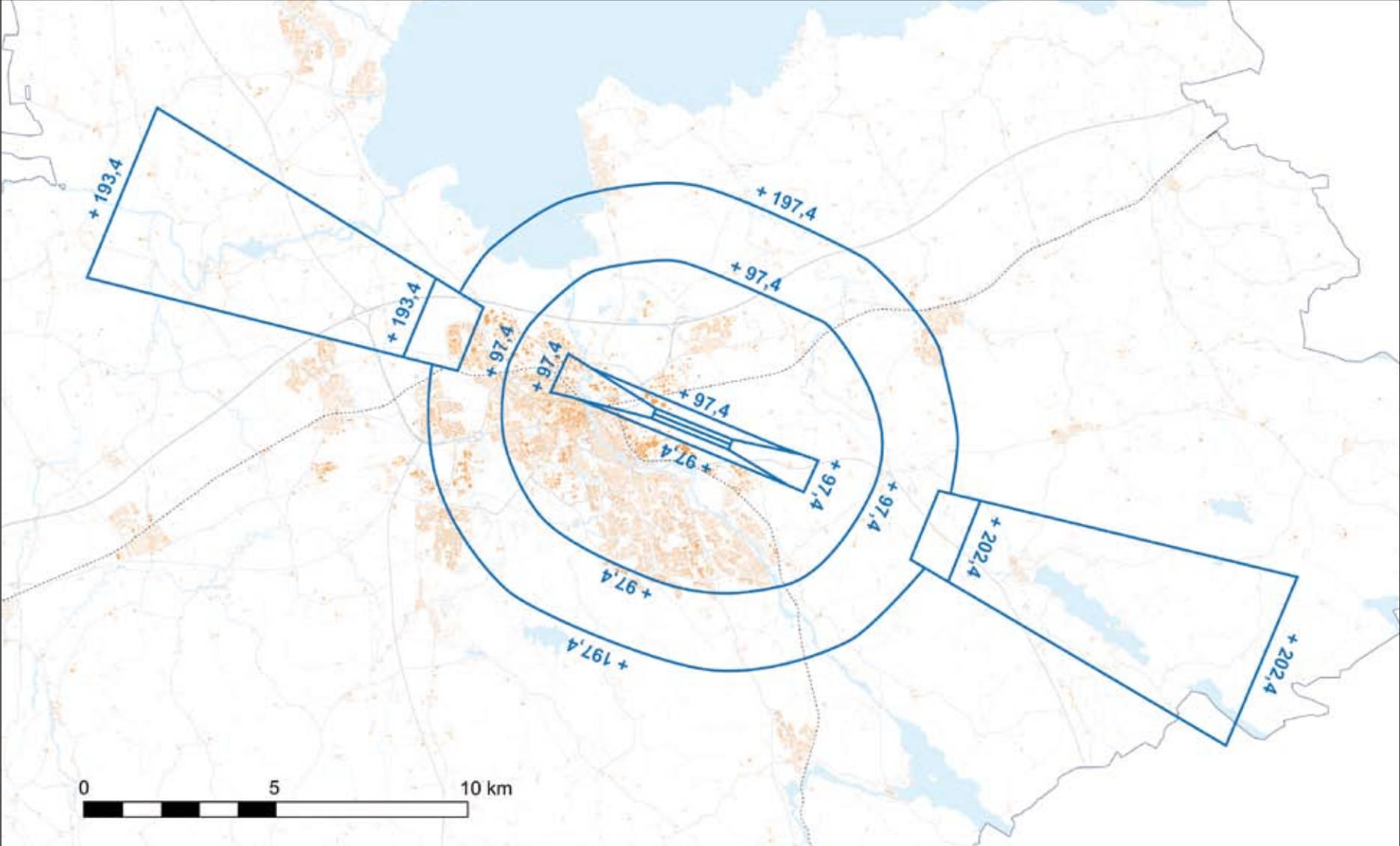
Luftfart

Luftfartens riksintressen hävdas genom Transportstyrelsen för Linköping-SAABs flygfält.

Riksintresseområdet kring en flygplats utgörs av mark som direkt används eller kan komma att användas för luftfartens behov. Här ingår användning av mark för rullbanor, taxibanor, terminaler, trafikangöring till flygplatsen och parkeringsplatser. I riksintresset ingår inte mark som disponeras för kommersiell verksamhet. Mark som enbart används för civil icke kommersiell flygverksamhet ingår inte heller i riksintresseområdet.

För att säkerställa att funktionen luftfartsanläggning inte skadas ska utöver riksintresseområdet även omgivande influensområden skyddas. Influensområdet består av

SAABs flygfält riksintresse för luftfart. Flyghinderhöjd.

området för hinderfrihet och det område som påverkas av flygbuller. Influensområdet för SAABs flygfält med hänsyn till flyghinder finns markerat på figuren intill. Beträffande flygbuller saknas underlag från staten. Det fullständiga influensområdet redovisas när Boverkets allmänna råd om flygbuller beslutats.

Rekommendation

Inga åtgärder som hindrar flygtrafik enligt gällande tillstånd tillåts inom riksintresseområdet (mark som direkt används för luftfartens behov). För influensområdet tillämpas de flyghinderhöjder som redovisas på kartan (avser både militärt och civilt flyg). Det fullständiga influensområdet redovisas när Boverkets allmänna råd om flygbuller beslutats. Vid prövning av ärenden enligt PBL kommer kommunen att samråda med Transportstyrelsen och SAAB/Linköping Airport.

Totalförsvarets anläggningar

Enligt 3 kap 9§ miljöbalken ska områden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna. Riksintresset för totalförsvarets militära del kan i vissa fall redovisas öppet i översiktsplanen, i andra fall inte. Dels finns områden i form av övnings- och skjutfält och flygflottiljer som redovisas öppet, dels områden som av sekretesskäl inte kan redovisas öppet. De senare har oftast koppling till spanings-, kommunikations- och underrättelsesystem. Huvuddelen av Sveriges kommuner är i olika omfattning berörda av riksintresset.

I Linköpings kommun finns Prästtomta skjutfält och Malmens flottiljflygplats redovisade som riksintresse för totalförsvaret. Samrådszonen för Vilebo väderadaranläggning (20 km från anläggningen) går in i Linköpings kommun. Förutom dessa områden finns ett mindre område av riksintresse för totalförsvaret. För att säkerställa att funktionen för totalförsvarets anläggning vid Malmen inte skadas ska utöver riksintresseområdet även omgivande influensområden, d v s hinderfrihets- och flygbullerområden, skyddas. Hinderfrihetszoner redovisas i ”Miljö- och riskfrågor i Linköpings kommun, underlag 2009”. Beträffande flygbuller kommer materialet att kompletteras när Boverkets allmänna råd om flygbuller beslutats.

Rekommendationer

Inga åtgärder som hindrar den militära flygverksamheten, enligt gällande tillstånd, tillåts inom riksintesseområdet (mark som direkt används för flygverksamheten). För influensområdet kommer rekommendationer beträffande flygbuller att redovisas när underlag finns, beträffande hinderfrihet hänvisas till ”Miljö- och riskfaktorer i Linköpings kommun, underlag 2009”. I ”Miljö- och riskfaktorer i Linköping - underlag 2009” redovisas också rekommendationer beträffande skjutbuller.

För området kring Malmens flygplats och Prästtomta skjutfält kommer kommunen vid frågor om planläggning, förhandsbesked eller lov att samråda med Forsvarsmakten (Högkvarteret).

För de områden av intresse för totalförsvaret som av sekretesskäl inte kan redovisas

i översiktsplanen kommer kommunen vid frågor om planläggning, förhandsbesked eller lov att samråda med länsstyrelsen.

Då utbyggnad av vindkraft m m aktualiseras inom samrådszonen för Vilebo väder-
radaranläggning ska samråd ske med Försvarsmakten (Högkvarteret).

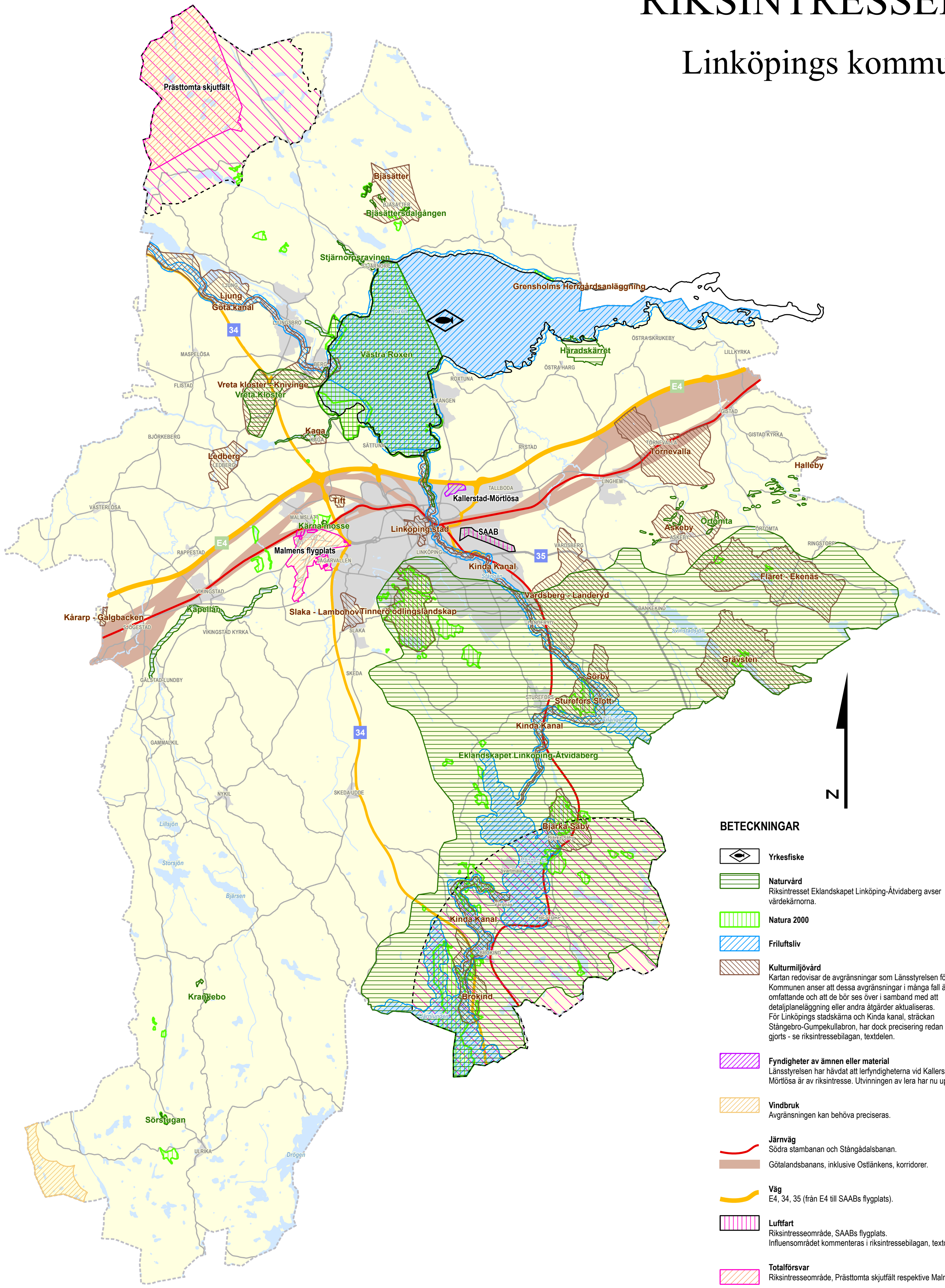

Linköpings
kommun

Miljö och samhällsbyggnadsförvaltningen

RIKSINTRESSEN

Linköpings kommun

BETECKNINGAR

- Yrkesfiske
- Naturvård
Riksintresset Eklandskapet Linköping-Åtvidaberg avser värde kärnorna.
- Natura 2000
- Friluftsliv
- Kulturmiljövård
Kartan redovisar de avgränsningar som Länsstyrelsen föreslagit. Kommunen anser att dessa avgränsningar i många fall är alltför omfattande och att de bör ses över i samband med detaljplanläggning eller andra åtgärder aktualiseras. För Linköpings stadskärna och Kinda kanal, sträckan Stångebro-Gumpekullabron, har dock precisering redan gjorts - se riksintressebilagan, textdelen.
- Fyndigheter av ämnen eller material
Länsstyrelsen har hävdade att lerfyndigheterna vid Kallerstad - Mörtlösa är av riksintresse. Utvinningen av lera har nu upphört.
- Vindbruk
Avgränsningen kan behöva preciseras.
- Järnväg
Södra stambanan och Stångådalsbanan.
- Götalandsbanans, inklusive Ostlänkens, korridorer.
- Väg
E4, 34, 35 (från E4 till SAABs flygplats).
- Luftfart
Riksintresseområde, SAABs flygplats.
Influensområdet kommenteras i riksintressebilagan, textdelen.
- Totalförsvår
Riksintresseområde, Prästtomta skjutfält respektive Malmen.
- Influensområde, Prästtomta skjutfält respektive radaranläggning i Kinda kommun.
Influensområdet för Malmen kommenteras i riksintressebilagan, textdelen.

1 0,5 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 KM
Skala 1:125 000

Kartan konstruerad av Kommunlantmäteriet 2009